

Västra Karaby kyrka

55.8074, 13.0384

Nuvarande Västra Karaby kyrka är uppfört under två perioder. Äldst är tornet från 1764, som ursprungligen byggdes för en tidigare kyrka på platsen. Resten av kyrkan byggdes på 1820-talet på entreprenad av mjölnarbröderna Per och Måns Danielsson efter ritning av länsbyggmästaren Georg Soffel. En ritning som bearbetades 1821 av Axel Almfeldt vid Överintendentsämbetet. Almfeldt är kanske annars för eftervärlden mest känd som politisk karikatyrtecknare, men upprättade som arkitekt, vid Överintendentsämbetet typologiska ritningar till flera sockenkyrkor runt om i landet.

Kyrkan som är uppförd i en stil som kallas nyklassicism, invigdes första söndagen i advent 1825 av biskop Wilhelm Faxe. Västra Karaby lät uppkalla sin kyrka till Carl Ludvig Eugen, Vid invigningen var Carl XIV Johan kung och namnet var en hyllning till sonen till dennes barnbarn, kronprins Oskar. Det var ett namn som dock sällan kom att användas av församlingsborna.

Typiskt för Skåne vid tiden är att de nya kyrkor som

byggdes på många sätt mer ansluter till den medeltida arkitekturen, än till de ideal som fördes fram av ämbetet och som tillämpades i t.ex. Småland och Östergötland. I Skåne fanns landets största bestånd av medeltidskyrkor, och vanligen föredrog man att bygga till kyrkorna med till exempel en korsarm, istället för att bygga nytt.

Västra Karaby kyrka är, tillsammans med den i Västra Karup de enda skånska klassicistiska kyrkorna från 1820-talet, och en av totalt sex som har en konsekvent nyklassicistisk arkitektur.

1864 byggdes den gamla 1700-talstornet om och försågs med lanternin. Istället för att tidstypiskt avsluta tornet med en spira är detta en av de få kyrkorna i Malmöhus län som har en rent nyklassicistisk exteriör.

Storklockan göts 1928 av M&E Ohlsson i Ystad. Och lillklockan från 1610 liksom den gamla storklockan från 1593 som står i vapenhuset är båda gjutna av mästaren Borchard Gellegieter.

1864 fick också kyrkorummets fönster sin nuvarande form. Kyrkan har sedan flera gånger under 1900-talet renoverats och byggts om. Från den tidigare kyrkan på platsen kommer bland annat ett triumfkrucifix

som dateras till början av 1400-talet.

Altaruppsats liksom predikstol utan ljudtak är från slutet av 1500-talet och också dessa från den tidigare kyrkan på platsen. 1830 var predikstolens ljudtak nedtaget och korgen kläddes in med pärlgrå målad brädpanel, som togs bort först 1909.

Den ursprungliga altartavlan, "Kristi uppståndelse", förfärdigad av "Herr konstnär Boström", beskrivs ha varit omgiven av en på väggen målad fond i form av "två joniska kolonner med groft bjelverk och lågt röste". Redan 1830 byttes denna ut mot den nuvarande altaruppsatsen från gamla kyrkan, som 1703 renoverades och försåg med nuvarande fyra målningar av H Lütken, föreställande Bebådelsen, Födelsen, Nattvardens instiftande och Korsfästelsen.

På södra långhusväggen hänger ett epitafium från mitten av 1600-talet, över pastoratets kyrkoherde Niels Christenson och hans familj.

En altarbrun, alltså den broderade bård som hänger ner över kanten på altaret, är tillverkat i gobelängvävnad i Tyskland under 1600-talet och återfanns 1930 illa skadad på prästgårdens vind. Enligt muntlig tradition var den hemförd av en svensk

soldat under trettioåriga kriget. På alttarbrunet som renoverats märks tre scener; Ängeln och Herdarna, Jesu omskärelse och Konungarnas tillbedjan.

Västra Karaby kyrkas orgel är bygd 1897 av orgelbyggarfirman Molander & Co. Fasaden är ritad av arkitekten Erik Josephson på Överintendentsämbete. Av de 137 orglar från Molanders verkstad är endast 36 bevarade, 18 helt i original och en rekonstruerad. Orgeln här i Västra Karaby kyrka har renoverats flera gånger. Och efter att orgeln renoverats sommaren och hösten 1999 har den återfått sin fulla kraft och klangskönhet.

Dopfunten av sandsten ritades 1949 av domkyrkoarkitekt Eiler Graebe. På Lunds Universitets Historiska Museum finns bevarat cuppan från en äldre dopfunt från 1300-talet.

2011 gjordes ett område i sydöstra delen av kyrkogården till askgravplats, smyckad med en spiralvriden stålskulptur av den lokale konstnären Dan Wenliden.

Källor:

Webb: Västra Karaby, Hofterup och Dagstorp

pastorat.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Pdf: "Västra Karaby kyrka - Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning". Lunds stift. Karl Johan Holmberg. 2015.